

De commissie voor de Rijksuitgaven heeft op 25 juni 2015 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inzake de kabinetsreactie op het eerste en tweede «Tendrapport Open Data» van de Algemene Rekenkamer(Kamerstuk 32 802, nr. 12)

De voorzitter van de commissie,
Harbers

De adjunct-griffier van de commissie,
Klapwijk

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met enige teleurstelling kennisgenomen van de zeer beknopte kabinetsreactie op de Trendrapporten open data van de Algemene Rekenkamer. Allereerst omdat de Tweede Kamer meer dan een jaar heeft moeten wachten op een reactie op het 1° Trendrapport Open Data van de Algemene Rekenkamer. Maar ook omdat de reactie uiterst summier is, en er geen duidelijke visie of ambitie uit naar voren komt. Wel duidelijk is dat het allemaal traag verloopt. Te traag wat de leden van deze fractie betreft. Open data bieden volop kansen, en die kansen moeten snel benut kunnen worden, zonder dat de overheid vooraf gaat zitten bedenken wat er allemaal met open data gedaan kan worden.

De genoemde leden vragen waarom de reactie op het 1° Trendrapport meer dan een jaar op zich heeft laten wachten? Waarom verscheen de kabinetsreactie pas zo kort voor de plenaire behandeling van de Wet hergebruik overheidsinformatie? Hoe sluiten de bij die wetsbehandeling aangenomen moties aan bij de kabinetsreactie, zo vragen deze leden.

De leden van deze fractie merken op dat de Wet hergebruik overheidsinformatie in het recht voor burgers voorziet om overheidsdata in computer bewerkbare en daarmee herbruikbare vorm op te vragen. Daarnaast wil het kabinet een meer verplichtende aanpak nastreven waar het actieve beschikbaarstelling van open data betreft. Wat wordt daarmee bedoeld, zo vragen zij.

De leden van deze fractie lezen dat het kabinet de aanbeveling van de Algemene Rekenkamer om actieve beschikbaarstelling van open data wettelijk te verplichten vooralsnog niet opvolgt. Waarom niet? Waarom wordt er niet in de wet opgenomen dat voor overheden voor open data geldt «ja, tenzij ...»? In welke landen is dit wel al wettelijk geregeld? En wat zijn daarvan de gevolgen geweest voor het beschikbaar stellen van open data door de overheid in die landen, zo willen deze leden weten.

De genoemde leden merken op dat de Algemene Rekenkamer aanbeveelt dat met de Tweede Kamer concrete afspraken worden gemaakt over een verplichtende aanpak tot ontsluiting, de ontwikkeling van een Nationale Informatie Infrastructuur en actieve toepassing van open data dichtbij de burger. Wat vindt het kabinet van deze aanbevelingen en hoe gaat het kabinet deze aanbevelingen uitvoeren? Als het niet wettelijk op één plek geregeld gaat worden, dan ontstaat de situatie dat het overal separaat in wetten geregeld gaat worden. In hoeverre vindt het kabinet dit een wenselijk situatie? Onderkent het kabinet dit punt ook? Welke risico's kleven aan zo'n versnippering? Want zokunnen verschillen ontstaan en gaat iedereen het wiel opnieuw uitvinden.

De leden van deze fractie lezen dat in kaart gebracht gaat worden welke data het grootste maatschappelijk belang hebben. De genoemde leden vinden het nu juist zo mooi dat bij open data zoiets of voorhand bijna niet aan te geven is. En dat het aan de creativiteit van ondernemers, onderzoekers, wetenschappers, journalisten en andere personen of instanties is om open data te gebruiken en tot nut te maken. Bijvoorbeeld door het ontwikkelen van applicaties zoals buienradar. Dat had de overheid als maatschappelijk belang nooit kunnen verzinnen. De genoemde leden willen dat voor een generieke aanpak van open data wordt gekozen en dat de overheid zich beperkt tot het ontsluiten van data en dus niet vraagt en

aanbod op elkaar gaat proberen af te stemmen. Is het kabinet bereid dit zo te gaan uitvoeren? Zo nee, waarom niet, zo informeren zij.

Waarom, zo vragen deze leden, beperkt de overheid zich niet tot de implementatie door middel van transparante en open standaarden en dus goed werkende API's (Application Programming Interface).

Waarom, zo vragen de genoemde leden gaat het kabinet kijken naar draagvlak, vormgeving en taak van een publiek privaatsamenwerkingsverband gericht op stimulering van hergebruik en toepassing van open data? Voor de leden van deze fractie begint het bovenal met het beschikbaar stellen van data, waarna gebruik en toepassing vanzelf wel volgen. Waarom ziet het kabinet een actieve, sturende rol voor zichzelf weggelegd? Overheid en ICT blijken in het verleden niet de meest efficiënte en effectieve combinatie te zijn geweest, waarom is dat bij open data nu wel anders volgens de regering, zo willen deze leden weten.

Bij het afscheid van de president van de Algemene Rekenkamer, Saskia Stuiveling, is de introductie van de Stuiveling Open Data Award gedaan. De genoemde leden zijn positief over dit initiatief. Waarom wordt hiervan geen melding gemaakt in de kabinetsreactie? Kan aangegeven worden hoe deze Award past in het kabinetsbeleid voor open data, zo vragen deze leden.

Waarom, zo willen de leden van deze fractie weten, kan de analyse van de kosten en baten van het beschikbaar stellen van overheidsdata niet eerder dan begin 2016 gereed zijn. Hoe gaat het kabinet de kosten en baten bepalen? Diverse onderzoeks- en marktpartijen hebben al onderzoeken uitgevoerd op nationaal en Europees niveau, waarom wil de regering toch nog zelf een onderzoek uitvoeren? Kan deze tijd, dit geld en deze energie niet beter gestopt worden in het daadwerkelijk ontsluiten van data? Zoals hiervoor al is aangegeven, zijn de genoemde leden van mening dat van tevoren vrijwel niet van overheidszijde bepaald kan worden welk gebruik er zal zijn, welke toepassingen er bedacht worden en dus welke kansen er gezien worden door partijen. De overheid dient zich niet bezig te houden met het bepalen van kansen, dat is aan de gebruikers van de open data.

De genoemde leden vragen wat de ideeën zijn van het kabinet op het gebied van open data bij instellingen als het Kadaster, Kamer van Koophandel en Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)? Wat is daar de visie? Hoe wordt omgegaan met het verdienmodel van de organisaties die deels samenhangen met de verkoop van data? Welke visie heeft het kabinet daarop en welke acties gaat het kabinet op dat punt ondernemen? En wat als het gaat om zelfstandige bestuursorganen (ZBO's), rechtspersonen met een wettelijke taak (RWT's) en agentschappen in meer algemene zin, zo vragen deze leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de Partij van de Arbeid

De leden van de PvdA-fractie hebben de volgende vragen.

Open data is de volgende grote stap in het ontsluiten van de overheid voor de burger. Sommige ministeries lopen voorop, waaronder OCW, sommige zijn nog lang niet zo ver. De trendrapporten open data zijn een waardevolle stimulans voor het zetten van deze stap. De genoemde leden hechten er zeer aan dat de overheid transparant is voor de burger. Van iedereen wordt een bijdrage gevraagd aan de verzorgingsstaat zodat we in Nederland iedereen kansen kunnen bieden. Iedereen betaalt mee en dat brengt een grote verantwoordelijkheid met zich mee. De overheid is

verplicht zicht te verantwoorden waar collectief geld aan wordt uitgegeven. Daar hebben, wat de leden van deze fractie betreft, alle Nederlanders recht op.

Wat de genoemde leden betreft, is Open Data een waardevol instrument om de burger inzage te geven in de besteding van collectief geld. Daarin zijn de eerste duidelijke stappen gezet. Er kan nog meer, op termijn is het voorstelbaar dat iedereen de stand van uitgaven en ontvangsten kan bekijken. Dat inzage in de effectiviteit van uitgaven gemeenplaats wordt. Denk onder andere aan het Rijk, het sociale domein en de zorg. De overheid kan en moet wat de leden van deze fractie betreft een voorttrekkersrol pakken in het ontsluiten van publieke data voor burgers. Graag een bespiegeling van de Minister op de ambities in deze richting vanuit de Nationale Open Data Agenda. Wanneer worden welke resultaten beoogd? In hoeverre kan worden gekopieerd uit bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk of Denemarken waar de overheid al verder is met het openstellen en benutten van data, zo vragen deze leden.

De genoemde leden merken op dat de waarde van Open Data breder is dan de transparantie van uitgaven voor de belastingbetaler. Slimme individuen, ondernemers met ideeën en sociale organisaties kunnen door open data nieuwe initiatieven ontwikkelen. De leden van de fractie vragen het kabinet of hier ontwikkelingen zichtbaar zijn en of er internationale voorbeelden zijn die zullen worden overgenomen? Hoe breed beoogt het kabinet publieke informatie te ontsluiten? Ziet het kabinet er iets in om collectieve financiering daarbij mee te wegen? Denk aan het ontsluiten van data bij verzekeraars, van data woningcorporaties en over onderwijs.

De leden van deze fractie vinden dat transparantie en inzichtelijkheid van overheidsuitgaven niet ten koste mogen gaan van de bescherming van persoonsgevoelige gegevens. Voor de genoemde leden is het van wezenlijk belang dat hier aandacht voor is. Kan het kabinet aangeven of bij het ontwerp wordt uitgegaan van «open by design» en «privacy by design» zoals de Algemene Rekenkamer in haar beantwoording als wenselijk schetst, zo willen de genoemde leden weten.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de kabinetsreactie op het Trendrapport Open Data. Vanwege het belang dat de betreffende leden hechten aan het beschikbaar stellen van gegevens, betreuren zij het dat de kabinetsreactie langer dan een jaar op zich moest laten wachten en dat er nu nog weer een half jaar moet worden gewacht op de rijksbrede inventarisatie van de beschikbare data. Zij vragen het kabinet daarom om hiermee haast te maken.

De genoemde leden lezen dat het kabinet geen wettelijke verplichting tot actieve beschikbaarstelling wil, omdat er reeds een recht komt om informatie op te vragen. Deze leden vinden dit een wat magere uitleg. Zij zijn namelijk van mening dat er veel meer nieuwe en innovatieve toepassingen van hergebruik van gegevens zouden kunnen ontstaan bij actieve beschikbaarstelling. Immers, als potentiële gebruikers niet op de hoogte zijn van het bestaan van gegevens, kunnen zij deze ook moeilijk opvragen. Zij vragen daarom waarom het kabinet geen actieve beschikbaarstelling van open data wil verplichten.

Verder constateren de leden van deze fractie dat voor de rijksoverheid het principe «open, tenzij» zal worden gehanteerd. Zij vragen welke voorwaarden worden gehanteerd bij de «tenzij».